

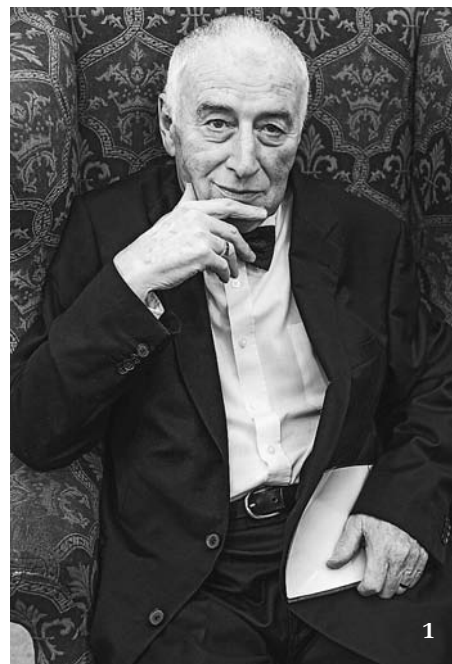
Vzpomínka na pana profesora Josefa Kouteckého

Prof. MUDr. Josef Koutecký, DrSc., se narodil 31. srpna 1930. Po maturitě se rozhodl pro studium lékařství, promoval na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v r. 1955. Dva roky strávil jako lékař v Novém Bydžově a Janských Lázních, poté přestoupil do Prahy na Kliniku dětské chirurgie Fakulty dětského lékařství UK na Karlově. Při klinice dětské chirurgie vybudoval autonomní stanici dětské onkologie, na tuto problematiku se specializoval od r. 1964. V r. 1978 se stanice stěhovala do Fakultní nemocnice v Motole, kde vzniklo oddělení dětské onkologie, v r. 1983 Klinika dětské onkologie, a Josef Koutecký se stal jejím přednostou. V r. 1987 byl jmenován prvním profesorem v oboru onkologie v Československu. Za jeho profesní dráhu se podařilo snížit úmrtnost dětských onkologických pacientů o 80 %. Po sametové revoluci působil 13 let jako děkan 2. lékařské fakulty a tři roky jako prorektor Univerzity Karlovy. Získal řadu ocenění, mimo jiné cenu Neuron za přínos světové vědě v oboru medicína, hlavní národní cenu projektu Česká hlava a medaili za zásluhy II. stupně od prezidenta Václava Havla. Byl zakládajícím členem Učené společnosti České republiky a členem vědeckých rad řady fakult a univerzit.

Můj vzácný přítel prof. Josef Koutecký zemřel 5. července 2019 v pražské motolské nemocnici ve věku 88 let. Známych nás má většina mnoho, ale skuteční přátelé se obvykle dají spočítat na prstech jedné ruky. Myslím, že jsem mohl Josefa Kouteckého pokládat za svého skutečného a vzácného přítele. Jak jsme se vlastně seznámili? Je to už asi 20 let, kdy prof. Rudolf Zahradník s chotí Milenou pozvali mou ženu Janu a mne na večeři s tím, že tam budou také Kouteckých. Původně jsem si myslel, že jde o fyzika, prof. Jaroslava Kouteckého,

který se podílel na vzniku Grantové agentury Československé akademie věd, byl několik let jejím předsedou a byl také čestným členem Učené společnosti České republiky. Jaké však bylo naše překvapení, když nás Zahradníkovi představili Josefovi a Jitce Kouteckých, kteří se od té doby stali našimi blízkými přáteli.

Myslím, že netrpím nedostatkem sebevědomí, ale mezi mými nejvzácnějšími přáteli jich bylo a je několik, před kterými jsem se vždy cítil poněkud méněcenný. Jedním z nich byl Josef Koutecký, svými

1 Josef Koutecký v r. 2015

2 S autorem vzpomínky Jaroslavem Spížkem při oslavě jeho 80. narozenin ve vile Lanna v pražské Bubenči

přáteli zvaný Péťa. Z mé strany převládala pocit úcty k mimořádné lékařské autoritě, ale zejména k osobnosti vpravdě renesanční, s naprosto mimořádnými znalostmi v mnoha oborech, ale hlavně v literatuře, hudbě a ve výtvarném umění. Před Péťou jsem se často za své neznalosti zastyděl a jenom velmi obtížně jsem v duchu sám sebe přesvědčoval, že možná alespoň v jednom oboru jsem snad srovnatelný, ne-li lepší, a to v mikrobiologii.

Péťa byl autorem více než jednoho sta odborných prací z oboru onkologie, jeho vědecké dílo bylo více než úctyhodné. Byl ale také autorem knih beletristických, jichž by byl velký výčet a nelze je zde všechny jmenovat. Většinu z nich jsem četl. Jednu bych ale přece jen chtěl zmínit, a to pohádkovou Vodniček Buližníček, kterou myslím napsal pro své děti a ze které jsem četl mé vnučce, nyní pětadvacetileté – má v té knize od Péty autorské věnování. Tato knížka patřila i k favoritkám Jitky Koutecké.

Péťova činnost vědecká, hlavně jeho úžasná práce v oboru léčení dětských onkologických pacientů, je opravdu pozoruhodná. Během jeho působení v oboru se úmrtnost dětských onkologických pacientů výrazně snížila. Na počátku přežívala 3 % dětí, dnes je to 80 %. Sám jsem se o dřívějších smutných výsledcích přesvědčil. V našem ústavu, tedy Mikrobiologickém ústavu ČSAV, byla zaměstnána paní, jejíž dvouletý chlapec onemocněl zhoubnou leukémií. Stalo se, že jsem v té době měl dobré kontakty s firmou Bayer, kde vyráběli L-asparaginázu, která se zdála mít znamenité účinky při léčbě onkologicky nemocných dětí. Podařilo se mi od zástupce firmy, mého dobrého přítele, tuto látku získat. V krčské Thomayerově nemocnici v Praze tehdy vedla oddělení dětské onkologie MUDr. Zdeňka Misařová, které jsem přípravek předal. Je to už hodně dlouho, ale přesto si vzpomínám, že paní doktorka přijala preparát sice vlídně, ale

2

3

přece jen s pochybami. Občas jsem se přišel na paní doktorku a její pacienty podívat – na děti byl velmi smutný pohled. Při jedné z mých návštěv mi řekla: „Víte, pane doktore, za celou vědeckou kariéru jsem ještě nezachránila ani jediné dítě.“ Po podání L-asparaginázy dvěma pacientům se začal jejich stav skutečně zlepšovat a i paní doktorka už začala být optimistická, ale po dvou měsících obě děti zemřely. To, co dokázal Josef Koutecký při léčení svých malých pacientů o několik let později, je skutečně úžasné a mimořádné.

Od samého začátku našeho přátelství jsme s mou paní dostávali pozvánky na mnohá setkání s hudbou, především na Karolinské a později Rudolfské koncerty. Tyto koncerty patřily k našim trvalým radostem. Kromě skvělé umělecké úrovně také proto, že umožňovaly setkávat se s přáteli, jejichž intelektuální úroveň a charakter byly mimořádné a vymykaly se z průměru českého národa. Velká škoda, že 60. rudolfským koncertem setkání skončila. Na obálkách s pozvánkami na koncert nebo jinou událost se od samého počátku objevovalo mé jméno s titulem před jménem a za jménem, ale nikoli CSc., který jsem tehdy měl, ale DrSc., pro vědeckou obec tzv. doktor zezadu. Pěta mě nevědomky vědecky povýšil a já, kromě toho, že jsem věci uvedl na pravou míru, jsem se zastyděl a rychle dokončil doktorskou práci, aby bylo vše v pořádku.

Pěta byl člověk nejen nadmíru talentovaný, také neuvěřitelně důkladný a pilný. Všechny své předmluvy ke Karolinským a později Rudolfským koncertům, ale i zahajovací projevy na vernisážích měl vždy dokonale připraveny a určitě jim musel pokaždé věnovat velkou péči. Naštěstí pro nás byly tyto projevy většinou publikovány. Jsou totiž krásné, Pětovy výklady byly hluboké a zasvěcené a byl by hřích, kdyby zveřejněny nebyly. Nádherné byly i jeho vánoční a novoroční gratulace. Několik z nich jsme si s mou paní nechali zarámovat. Vždy jsem se sám sebe tázal, kde najde na všechnu tuto činnost dostatek času. Nemyslím si, že jsem líný, někteří mě pokládají i za docela pracovitého, ale občas musím spát, hlavně v noci (v sobotu a v neděli někdy také po obědě). Pěta zřejmě nikdy nepotřeboval moc spát a stačilo

mu jen několik hodin spánku, jinak by nemohl stihnout všechno, co si předsevzal.

Pětova čeština byla báječná, prostá jakýchkoli nynějších častých „zpotvoření“, které nás teď hodně zlobí. Poslouchat ho byla velká radost a trochu jsem záviděl studentům, kterým přednášel. Pro mě byl velkým vzorem a myslím, že i pro studenty.

Byl vždy ochoten pomoci, zejména co se týká lékařské péče. Vzpomínám si, že při mé první a potom i druhé operaci v motolské nemocnici dohlédl, abych měl co nejlepší ošetření, a přišel se na mě opakovaně podívat. Podobně také vždy dohlédl, aby byla dobře léčena má žena.

Protože jsme bydleli blízko sebe, vídal jsem ho často na večerní procházce s buldočkem Agátou, Jitka byla s ní několikrát i u nás, a to zvířátko se chovalo vždy neobyčejně způsobilé.

Pan profesor měl také slavnostní projev při oslavě svých 80. narozenin ve vile Lanna v Praze-Bubenči, která nyní patří Akademii věd České republiky. Nechtěl jsem ho příliš obtěžovat a myslím jsem si, že takové povídání snadno zvládne bez nějaké velké přípravy. Jaké však bylo mé překvapení, když si mě pozval k sobě domů a podrobně se vyptával nejen na mou odbornou kariéru, kterou stejně nejspíše znal, ale také na některé mé vlastnosti, které bych já sám nepokládal za příliš důležité, jako např. jakou barvu mám rád, jakou květinu, jakou hudbu, kterému hudebnímu skladateli dávám přednost. Byl trochu překvapen, když jsem jako bývalý klavírista uvedl Fryderyka Chopina, řekl, že by mě spíše tipoval na Beethovena, a vyptal se i na našeho kocoura Pepína. Jeho příprava byla stejně pečlivá jako na důležité přednášky.

Byl téměř nedotčen tělovýchovou a sportem, mně se občas jako bývalému sportovci trochu divil, že si stěžuji, že už nemohu hrát tenis. Dlouho chodil slušně vzpřímeně. Teprve v poslední době se začal nachylovat, ale dokázal se vždycky napřímít při veřejných projevech a přednáškách, i když to pro něj muselo být už namáhavé a nejspíše bolestivé. Myslím, že nikdy moc nedbal na nyní proklamované moderní zásady životosprávy. Z našich „pánských jízd“ ve složení Josef Koutecký, Jiří Michal, Václav Rejholec, Rudolf Zahradník

2019

Moje přání do následujícího roku symbolizuje grafický list mého vzácného přítele Mistra Karla Zemana na čelní straně. Pohádkový drak obtáčející svým hadovitým tělem hodiny jimi vyjadřuje zbývající čas našich životů. Než se mu podaří uskutečnit hrozbu konce, pohádkový pták mu unáší z hodin rafi a odlétá s nimi do neznámé budoucnosti. Čas na hodinách bez rafí nelze měřit.

Přeji vám, aby rafi, které patří hodinám vašich životů, nesl osud do budoucnosti šťastné, naplněné jak zdravím a láskou, tak úspěchy ve vašem veškerém počínání a spokojenosti z nich. Abyste byli na Zemi k dobru.

Upřímně Váš

Josef Koutecký

4

3 Dcera Josefa Kouteckého Eva, Josef Koutecký a Miloslav Chvátíl. Snímky P. Slabihoudka, pokud není uvedeno jinak

4 Úryvek z přání pana profesora do přicházejícího roku 2019. Z archivu J. Šrotové

a já, vím, že mívá rád tradiční českou kuchyni a dával přednost svíčkové a vepřové s knedlíkem a zelím před ústřicemi, lososem, halibutem a škeblemi, a že neměl vůbec rád ryby včetně kapra. Vždy dával přednost plzeňskému pivu před vybranými víny, červenými i bílými. Kouřil viržinka a vypadal tak trochu prvorepublikově. Nosil vždycky motýlky, kterých měl už velkou sbírku, a já jsem si ho bez motýlka nedovedl ani představit. Pití kořalky mu nebylo cizí, měl rád slivovici, ale, a v tom býval jeho vkus výjimečně také mezinárodní, skotskou whisky.

Pan profesor neřídil auto, rodinným řidičem byla paní Jitka. Počítač možná používal, ale spíše si myslím, že psal rukou a své texty si nechal přepisovat. Uměl hrát znamenitě na klavír a krásně zpíval. Nikdy nechtěl být „in“ a v jedné z předmluv k Rudolfským koncertům dokonce řekl, že při pozorování našeho veřejného a společenského života se mu zdá, že se mu to tak líbí a že si raději přeje zůstat „out“.

Byl hluboce věřící člověk a lišil se tím podstatně od většiny českého, převážně ateistického národa. S tím určitě souvisely i jeho vysoké morální kvality. Je jedním z mála, kteří se řídili těžko definovatelným „vyšším principem“. Neumím si představit, že by byl porušil dané slovo nebo se důrazně neohradil proti lži.

Miloval svou laskavou ženu Jitku a její ztráta byla pro něj zdrcující. Velmi brzy po Jitce zemřela jeho dcera Eva, a to byla další životní rána. Myslím, že toho bylo na pana profesora v posledních letech opravdu až příliš a že byl nejen ze zdravotních, ale i veškerých duševních útrap velmi, velmi unavený.

Byli bychom si všichni přáli, aby s námi zůstal ještě mnohem déle a my jsme mohli dále užívat a čerpat z jeho velké osobnosti.

Vážený pane profesore, milý Pěto, s Bohem!

Praha 22. července 2019